

Svenska Canada = Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (Year) 23.

LOGNUMMER 5 CENTS.

WINNIPEG, MAN., ONSDAGEN DEN 25 AUGUSTI, 1915.

NO. 34

Två rapporter.

För Sveriges handel på Förenta Staterna och Canada redogöres i två inträffade rapporter.

STOR UTVECKLING.

GLADJANDE FAKTA FÖR SVENSKAR OCH SV.-CANADENSARE.

I "Daily Consular and Trade Reports" offentliggjordes en utförlig berättelse från konsul Emil Sauer i Göteborg rörande de ekonomiska förhållandena i Sverige under 1914 jämförd med handelsutvecklingen mellan Göteborg, Malmö och Stockholm å ena sidan och Förenta Staterna å den andra.

Berättelsen belyser en korrekt framställning af de omständigheter som inverkat på det ekonomiska livet, först och främst torkan och sedan kriget, minskningen på grund af västerbrist af järn, pappers- och cellulosaframställningen, stopningen af skogsbyrådsindustrin genom kriget. Vidare skildras sköpningsvärldens och desorganiseringsfaktorn af valutaväxlet samt de åtgärder de svenska bankerna vidtagit för att lätta betalningen af importvaror från Förenta Staterna o. s. v.

Totalexporten till Förenta Staterna öfver Göteborg ökades från \$4,674,216 till \$5,641,214, medan exporten från Malmö ökades från \$340,989 till \$485,077, och exporten från Stockholm minskades med \$717,862. För de sista fyra månaderna af 1914 sålmas svensk importstatistik, men konsul Sauer uppger denna för Förenta Staterna vidkommande till \$8,213,967 mot \$7,419,599 1913 för motsvarande fyra månader. Konsul S. nämner dock icke underligt att importen icke ökades mera, tillägg till augusti och september praktiskt taget intet gods anländer från Förenta Staterna och det naturligtvis tog sin tid att etablera nya handelsvaror från Förenta Staterna i stället för de förutvarande öfver Hamburg.

I fråga om Amerikas export till Sverige visade denna efter den amerikanska statistikens ökning under 1914 års sista månader, i det den hade ett värde af \$212,722 under augusti, \$1,698,597 under september, \$2,500,106 under oktober, \$7,457,349 under november, \$7,990,439 under december och \$9,857,222 under januari 1915.

Enligt den nylydda utgåvan offentliggjordes för Canada utrikeshandel under fiskåret 1 april 1913-31 mars 1914 ha Sveriges kommersiella förbindelser med Dominion of Canada utvecklats högst betydligt under de senaste åren. Totalimporten från Sverige till Canada har sålunda ökat från \$93,674 år 1906 till \$665,081 år 1913. Samtidigt har också exporten handlat visat uppåtgående siffror. Värdet af Canadas export till Sverige belöpte sig år 1906 till \$91,188, men nådde år 1914 \$1,177,492. Under det Sverige import och export i varuslag till och från Canada för åttio år sedan utgjordes huvudsaken af ull, ullvärd och ullprodukter. Sedan 1900 har utvecklingen varit en annan. Importen till Canada af svenska varor mer än tre gånger öfverstiger exporten till Sverige af canadiska artiklar.

UR SENASTE SVENSKA POST.

Själlmörd. — Kalmar stiftsstyrelse upplöses. — Affiden vetenskapen.

Före tyska vicekonsul i Halmstad reservlöjtnant A. W. Angel har d. 31 juli antärfats död i sin bostad med ett gevärskott genom hufvudet. Det har konstaterats att han tagit sig af daga redan för flera dagar sedan. Löjtnant Angel lämnade för två år sedan sin konsulsbefattning och hade kort tid därefter tagit anställning i en firma i tyska Ostafrika. I Afrika ådrog han sig en svår sjukdom, af hvars sviter han ännu led då han vid vädskivets utbrott återvände hem och inställde sig vid sitt regemente. Personer som kända honom närmare anse själlmördet stå i samband med sjukdomen. Löjtnant Angels affärsställning har visserligen inte numera varit så lysande, men har dock inte varit dålig.

Kalmar domkapitel höll lördagen d. 21 juli sitt sista sammanträde efter en 300-årig tillvaro. Därvid föredrogs först det kungliga brevet om stiftsammanslagningens fullbordande, hvarefter tjänstgörande ordföranden höll ett högstämmande anförande.

D. 21 juli stifted i sitt hem i Uppsala i professor i pastoralteologi vid universitetet Oscar Quensel. Sin 70 årsdag d. 29 juli hade han måst föra i sjukhusen efter en nysse genomgången operation, hvartill nu stötte lunginflammation, som ändade hans lif. Som författare inom sitt ämne har han lämnat erikskansans bidrag till den svenska liturgiens historia, en

Tyskarna i farten.

Tyska U-båtar sänka en massa fartyg, bl. a. Hvita Stjärnlinjens ångare "Arabic". — Italien förklarar Turkiet krig.

Tyskarna förlora en sjödrabbning vid Riga.

Onsdagen den 18 Augusti. Det brittiska transportfartyget Royal Edward har, såsom vi i kortet nämnde i förlidet nummer, sänkts af en tysk undervattensbåt. Det officiella tillkännagivandet härom kungjordes i London i går. Af de 1,350 soldater och 220 andra personer ombord räddades endast omkring 600. Ordalydelsen af det officiella meddelandet var följande: Det brittiska transportfartyget Royal Edward har sänkts af en fiendelig undervattensbåt i Egetiska sjön (utanför Dardanelerna) förliden lördag. Enligt tillgängliga rapporter fört transportfartyget ombord 22 officerare och 1,350 soldater, tillsammans med ett manskap af 220. Trupperna bestodo hufvudsaken af förstärknings- och 29:e divisionen vid Dardanelerna och afdelningar tillhörande den kungliga sjukvården. Närmare upplysningar hafva ännu icke inkommit, men det uppgifves att 600 blifvit räddade. Royal Edward var ett fartyg om 11,117 ton, 526 fot långt och tillhörande Canadian Northern Steamship Co. i Toronto. Det var byggt i Glasgow år 1905.

I dag på eftermiddagen meddelades officiellt från Berlin att fästningen Kovo, med alla fortifikationer och en stor mängd krigsmaterial, varit i tyskarnas händer sedan i går kväll. Flertalet af 400 kanoner blefvo tagna. Fästningen intogs med storm, trots ett förhållandevis stort motstånd.

Oversens club i London har beslutat att plantera en allé af lindar, där de canadensare, som deltog i slaget vid Langemarck, följa.

En ytterligare avancering på 500 yards af de allierade trupperna på Gallipoli meddelas i en rapport från general Sir Ian Hamilton.

De turkiska förlusterna i den senaste striden på Gallipoli uppgick till 37,000. Sex hundra man drunknade vid sänkandet af Kheys Ed Dia.

Tio personer blefvo i går kväll dödade i en luftdrift öfver Englands östkust. Trettiosex personer sårades. En spejlarne tros hafva träffats af kanonskott.

På Londons förstader anstälde zeppliner i går kväll luftdrift. Flera personer döddes. Skadan på egendom var icke stor.

F. d. premiärminister Eleutherios Venizelos i Grekland har idag underkastat konung Konstantin, att han är redo att bilda ett nytt grekiskt kabinet under ett efterträdande Gounaris ministär, som resignerade vid parlamentets öppnande i går.

Torsdagen den 19 augusti. En österrikisk flotta på 21 fartyg jämte ett aeroplan har bombarderat ön Pelagos i Adriatiska hafvet och drog sig tillbaka utan att hafva orsakat någon skada att tala om. Endast fyra personer döddes.

Lord Kitchener inspekterade följden vecka den brittiska fronten i Frankrike.

Påfven försöker inverka på kejsar Frans Joseph att sluta fred. Det modas, att vatikanen står i spetsen för rörelsen till förmån för ett oberoende Polen.

Rekryteringen i England har tagit ny fart genom zepplindriften på Londons förstader.

Rykten om en koalitionsministär i Canada ha de senaste dagarna varit i omlopp. Regeringsständerna hafva påbörjat en kampanj härfor.

De turkiska myndigheterna hafva icke blott förbjudt Italianerna att avandra från Smyrna utan äfven pålagt en ytterst kånbar skatt.

En hel del trupper hafva landsatts af britterna vid Svala Bay, Gallipoli halvön.

Tyskarna rapportera, att de tagit två fort norr om Novo Georgiewsk, som under flera dagar belägrats af tyskarna. 1,900 man togs till fånga och 125 kanoner togs.

Det brittiska krigsdepartementet medgifver, att den brittiska avanceringen vid Dardanelerna efter 24 timmars oafgjord stridning höjats. Förstärkningarna voro på båda sidor stora.

Den brittiska ångaren Serbino från Hval har blifvit sänkt. Dess besättning räddades.

Till New York Tribune telegraferades idag, att den andra canadiska kontingenten, uppgående till 45,063 utriktlig produktion af själständiga arbeten och bidrag till tidsskrifter, skänkt kyrklig tidsskrift, där han i 10 år varit medredaktör. Prof. Quensel var en synnerligen bökstäm man, som också ägde medel att samla ett framfyllt på såväl liturgiska tryck och handskrifter rikt bibliotek, och uppträdde ofta i det afseende som fruktig donator till universitetsbiblioteket liksom han i det tyska utöfvade ett storartadt mecenatskap.

(Forts. å sid. 5.)

Leo Frank lynchad.

Den mycket omtalade juden Leo Frank i Georgia har blifvit lynchad af en böbelhop.

ETT HEMSKT DÅD.

LIFSTIDS STRAFFARBETE, SOM BLEF MYCKET KORT.

Rasbålet i staten Georgia, som vägrade den för mord å en flicka anklade juden Leo Frank öfvergifva rättens gånk, som dref guvernör Slaton i landsfärd, när denne vägrade fastslå, så dödsdomen och ändrade den till lifstids fängelse, som sattes knifven i medfångens hand och nästan lyckades att taga lifvet af Frank i fängelset — detta rasbåt har nu frist sin triumf: Leo Frank är död.

På natten till torsdagen i. v. kom en karhop åkandes i automobil till fängelset i Milledgeville, Georgia, där Leo Frank förvarades och nästan tillfrisknat efter det mordiska antill, som en medfånge gjorde på honom för några veckor sedan. Fångelseintendenten bröt i ett hus utanför fängelset. Dit styrdde hopen först sina steg, kallade ut honom och sade sig ha kommit för att hämta Leo Frank. På svaret att Leo Frank var i hans hus, svarades att det visste man, men nu skulle intendenten följa dem till den afdelning i fängelset där Frank var. Samtidigt belades han med handbojor och måste därpå följa med. Vaktens öppnade fängelset — om på direktörens befallning eller af rådsrå är ovisst — och hopen rusade in. Frank greps och släpades vid fötterna ut ur sitt rum och utfor trappan, kastades ut i en bil, och karhoppen för sin väg med ofret. På morgonen fann man honom hängande död i ett träd öfver långt från Marietta, den plats där den mordade flickan, Mary Phagan, bott. Svaran hade slitt ut hans hals, blodet hade sprutat öfver hans händer och färgat dem röda, så att han föredrogs en hemsk anblick.

I detta tillstånd fick kroppen hänga halftva dagen, ty äfven om kunden så antråfva, och ingen ville röra något vid den döda innan nämnda tjänstemann gett sitt bifall. Till platsen strömmade folk från omkringliggande samhällen, så att hopen beråkades utgårafem tusen personer. Bland dessa funnosom de uppmanade folket att slita liket i stycken, men en domare Morris lyckades då den att afstå därifrån.

När ändligen liket nedkastats, gjordes försök till våld mot det sammansatta och busnaturer stamade med sina jämskadda klackar i dess ansikte. Mellertid lyckades det vederborande tjänstemän att få den döde i vagn och sätta i gång på väg mot fängelset.

Den nämnde domaren, som hade en hastigare bil, fick liket öfverstyrt och därefter dirigerad hindrades poliselementet i sitt uppdrag att vanställa den döde. Flera stycken blef jagade länge efter hilskytten, men nödgades afstå från försöket.

Af de i går nämnda underrättelserna tyckes framgå, att lögnen gjordes för att förhindra det hemiska dådet. Fängelset bevakades af tjugofem beväpnade vakter; ingen af dessa afseesatt ett enda skott. Fångelseintendenten själf antyder ej, att han ens gjort försök att afvända bövelhoppen från att utöra sitt dåd. Så snart fången blifvit bortfordrad, sattes polisen i rörelse på alla håll, men en någon kom lyncharne ännu när sig till denna igen dem. Såsom ännu ingen sig vela det rikts ut, hvarfäst de kommit eller hvilka de voro. Gouvernören och andra statmyndigheter uttrycka afsky för det som skett och lofva att söka bringa de skyldiga till straff. Leo Franks hustru, som varit sjuk af ångslan öfver honom, greps så hårdt af den hemiska händelsen, att hon sväfvar i lifsfara.

SKANDINAVISKA FÖRBUNDET AF AMERIKA.

Ett stort förbunds nya namn.

Skandinaviska Brödrörelsernas förbunds åmne hölls i Chicago tisdag, onsdag och torsdag d. 10, 11 och 12 aug. under öfverord. James P. Hanssens ledning. Närvarande voro stornummer öfverloftstämman, ett half hundra till delegater och öfverloftmedlemmar.

Af rapporterna framgick, att tio nya loger organiserats sedan mötet för två år sedan och att medlemsantalet nu är 14,500. 142 medlemmar hade anslutit, och till dessa anhöriga hade utbetalats \$17,947.71. Sjukhjälp utgör 37 utgjorde \$78,034.49.

Öfverlogens inkomster: Allmänna fondens inkomster \$6,273.84; utgifter \$5,214.23; behållning \$1,059.61. Organisationsfondens inkomster \$1,402.56; utgifter \$1,276.74; behållning \$1,125.82. Alderdomsfondens behållning vid terminens början \$1,049.26; inkomster \$153.77; utgifter: lön till organisationsskatten \$500; behållning \$788.079. Understödsfondens behållning \$25.

Tidningens Monitors inkomster \$1,215.46; utgifter \$1,513.32; balans

Från världsutställningen.

Flera svenska konstnärer tilldelas pris, bl. a. Bruno Liljefors och Carl Larson, som erhålla "Grand Prix".

En inträffad skildring af den japanska utställningen.

Än en gång vill jag egna ett par rader åt svenskarna vid världsutställningen. Då jag tidigare omnämnt den insats, som den svenska nationen här och i gamla landet gjort för ett värdigt deltagande, är det icke mera än rättvist, att jag öfver några ord åt — lagerkassan, serierorden.

Med stort intresse möts man utgången af nationernas och de enskilda konstnärernas tillgångar inom konstutställningen. Att blifva ihågkommen med pris eller erkännande inom en utställning, omfattande tusentals af världens yppersta konstprodukt, tycktes vara värdigt för Stora fördragarna ställes naturligtvis på konstjuryns kompetens och opartiskhet, men hvad särskildt den svenska jurymannen angr, konstkommissionarien Anselm Schultzberg, så var han väl känd, och inom juryn för öfrigt fanns åtminstone tvänne andra personer, hvilka voro ingående experter på den svenska konstens område, nämligen Dr. Christian Britton från New York och Prof. William H. Fox, föreståndare för Brooklyns konstmuseum.

Den heder i form af pris, som juryn ansett för godt att tilldelas Sveriges konstnärer är i sanning glädjande och taler ett högt språk om den höga ståndpunkt, som den svenska konsten för närvarande iutager.

Världsutställningens största pris, "Grand Prix", har gifvits åt Carl Larson.

Hedersmedaljen i guld har tilldelats John Bauer samt småländaren Gustaf Adolf Pjåstad.

Med guldbändj hafva följande målare ihågkommit: porträttmålaren, Emil Österman, prof. vid Konstakademien, Vilj. Smith, marinmålaren, Oscar Hultgren, landskapsmålaren Wilhelm Behm, målare af värdmålningar, Alfred Berstrom, friluftsmålaren Elsa Backlund-Celsing, "dalmassan", Helmer Ma-Olle, Prof. G. Fridriksson, Axel Tornerman (målaren af "den döda flickan") samt skulptörerna Oscar Bergman, Elfvredskvist och Carl Larsson.

Lagermann inom skulpturen och den grafiska konsten är förra än man kunna vänta. Eisaren Karl Petersen har ägnats med bronssmedj samt gravören Harriet Lundström med hedersomnämning. Skulptören Gustaf Larson ansetts förtjänt af guldmedalj, hvarjämte silfvermedaljer tilldelats skulptörerna Olof Ahlberg, Johan Tengren, Ruth Millis och Herman Nyell.

Konstnären Schultzberg, siff juryman, gick icke med bland de tillfångade, men juryn som icke ville förbida honom, gaf åt honom de mest smickrande, välfortjänta loford för den andel han tagit i utställningen. Slutligen nämner jag med erkännande, att — naturligtvis i syfte, att göra expernande af den svenska konstutställningen äfven på andra orter i Amerika — naturligtvis i syfte, att göra positionen känd i så vida kretsar som möjligt. Bland expositioner har jag hört uppgifvas Chicago och Minneapolis.

Som en kuriositet från den nylydda i samband med världsutställningen i Berlin, preskonferensen omnämner den förslöjande ett memoire för af saken intresserade. Jag refererar till tvänne tal vid konferensen, hållna af presidenten för "The School of Journalism of Columbia University" samt redaktör Aaron Watson "of the London Times" — hvilka tal till sina "klämmar" gingo i samma riktning.

\$497.87. Kassabelåningen i alla fundera är \$1,945.50.

Den stora frågan om sammanslagning af de tre organisationerna S. B. af A. Scandinaviska Hjälp och Enlig beteföring samt västra staternas S. B. af A. afgjordes så, att alla tre förenas under det gemensamma namnet Scandinaviska Förbundet af Amerika, på engelska Scandinavian Fraternity of America. Dess sammanslagda medlemsantal är 22,000.

Mötets sista kväll hade lokallogerna i Chicago anordnat nassättning, och omkring fem-hundra nya medlemmar förenade sig med förbundet. Logen Skogsholmans i Evanston intogs nästasbj tjänstgjorde. Därpå gaf storbankett i Louis XIV-de-rummet i hotell Sherman. Arrangeringskommittéens ordf. Prithoff Burgesson funderade som ceremonimästare. Festalrarna öfverdomen Harry Olson.

Den för det nya förbundet invalda stolslen består af öfverord. Axel Rylander, Gardner, Spokane, vice öfverord. A. C. Clauson, Moses, Wash. öfverord. Oscar Palm, Jamestown, N. Y.; öfverordast Öljver Johnson, Escanaba, Mich.

Det första scenen, som modellen återgiver är Mikashi eller "den belliga röda bron", sträckande sig öfver Dalra bäcken, en liten pittoresk ström, rinnande mellan väldiga bergvallar i ett härligt landskap. Denna bro begagnas endast två gånger i

(Forts. å sid. 5.)

Ny professor.

Dr. Carl Herman Lager, den nye svenske professoren vid Brandon college presenteras.

EN LÄRD MAN.

EN VINNING FÖR CANADAS SKANDINAVER.

Härmed ha vi nöjet presentera den nyvalde professorn i Brandon, mr C. H. Lager, M.A., B.D.

Mr Lager föddes i Södermanland den 7 juli 1878. Lusten för studier synes han väknat tidigt, ty han började gå i skolan då han var fem år gammal. I stället för den vanliga obligatoriska mittårskändningen ingick han vid Røda korsets sjukvårdskola i Stockholm, hvarest han genomgick fullständig tvåårig kurs.

Hösten 1902 ingick han vid Bethel-seminariet, baptisternas litörverk i Stockholm. Där studerade han till 1905. I sällskap med eller medelst anträdde han samma sommar resan till Förenta Staterna. Nästa skolar voro vi vid Chicago universitet. Åren

Carl Herman Lager.

1906-1910 tillbrakte mr Lager i Newton Theological Institution, Newton Centre, Mass. Bland sex sökande erhöi han här ett stipendium, som gjorde det möjligt för honom att fortsätta sina studier.

Sommaren 1910 är han i Marlboro universitet, Tyskland, följande vinter studerar han i the "American School of Oriental Research", Jerusalem. De två följande åren är han vid Colgate universitet i Hamilton, N. Y., hvarest han som vanligt öfverar ett stipendium.

Sedan 1913 har mr Lager varit vid University of Chicago. Sin vana vagn har han erhållit ett pris eller stipendium äfven där. Han har fullbordat allt arbete för filosofidoktorsgraden med undantag af präfulaf-handling; men som denna är af mera ovanligt beskaffenhet, torde han få vänta med doktorshaten till nästa år.

Brandon College är att gratulera för att det lyckats förvärva en man sådan som mr Lager att förestå den skandinaviska afdelningen, och bör han kunna göra en god insats i bildningsarbetet bland vårt folk i Canada. Quod est demonstrandum.

J. P. Zetterwall.

CHRISTINA NILSSON HYLLES.

Uppvakad på Kristina-dagen af minnesdagsminnningar.

Smålands-Postens senaste bitkomna nummer förmålar, att vår berömda landsmaninna Christina Nilsson, vetenskapen af Casa Miranda, som äfven i sommar uppehåller sig i Loka, på Kristina-dagen varit föremål för en hjärtligt hyllning. På kvällen gafs stor ball i societetsalongen.

Hedrens utnämning. Dr. David G. B. Johnson, president af Winthrop Normal and Industrial college i Rock Hill, South Carolina, blef i torsdags utnämnd till president för National Education association.

Ödeläggande storm. En ödeläggande storm har gått öfver Texas, och i synnerhet Galveston har blifvit hemskt. Cirka 115 personer hafva omkommit, och den materiella förlusten beräknas till 15,000,000 dollars.

Nobelpriset. Den för Årets Nobelpris tillgängliga summan är nu 144,000 kr. men det synes troligt, att prisutdelningen kommer att uppejutas. Nista är blifvet förmånskadt med 29,900 kr., hvilken summa måste erläggas i skatt alligt den nya försvarsbeskattningen.

Intet val i Le Pas. Konservativt och liberaler i Le Pas sammanträdde i måndags morn, hvarevid man utvalde sitt förtroende till regeringen och den liberale kandidaten Hon. Edward Brown. Den konservative kandidaten, Horace Hall-crow, har dragit sig ur spelet, så att något val icke behöfver förekomma.